

ENHET
Enheten för Avtalsfrågor
HANDLÄGGARE
Renée Andersson

DATUM
2018-05-20
ERT DATUM
2018-03-06

DIARIENUMMER
20180101
ER REFERENS
S2018/01589/SF

Socialdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande över Ds 2018:8 "Översyn av grundskyddet för pensionärer"

LO har beretts tillfälle att yttra sig över förslagen i rubricerade promemoria och lämnar följande synpunkter.

Inledande synpunkter

Livsinkomstprincipen i pensionssystemet medför att de skillnader som finns mellan olika individer under yrkeslivet kommer att ge skillnader i pension. Därför är det främst i yrkeslivet som förändringar behöver ske för att minska beroendet av grundskyddet i pensionssystemet. Fokus för sådana förändringar bör vara minskade inkomstskillnader, bättre fysiska och psykiska arbetsmiljöförhållanden, fler heltidsanställningar, färre visstidsanställningar och bättre möjligheter till omställning. Många av LO-förbundens grupper har i dessa avseenden sämre villkor än andra och förbättringar på dessa områden skulle därför i hög grad bidra till mer jämlika pensioner.

Åtgärder inom de nyss nämnda områdena skulle sammantaget göra det möjligt för fler att orka arbeta längre än idag och på så sätt få en högre pension. Då skulle statens kostnader för garantipension och bostadstillägg för pensionärer minska, vilket skulle öka det ekonomiska utrymmet för andra angelägna reformer.

LOs beräkningar visar dock att trots 45 års heltidsarbete i ett yrke med en genomsnittlig kommunalarbetslön, så blir den inkomstgrundande pensionen så låg att garantipension faller ut med ca 50 kronor i månaden. Samma beräkningar visar också att den heltidsarbetande kommunalaren enbart får ca 700 kronor mer i pension efter skatt än motsvarande person som har arbetat halvtid hela livet (om denne har rätt till bostadstillägg).

Detta visar enligt LO att det lönar sig alldeles för dåligt i pensionshänseende att arbeta och att avgiften till pensionen behöver höjas.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

En sådan reform blir än mer angelägen i och med de förslag som presenteras i promemorian om ett höjt grundskydd. Utan en höjd avgift så riskerar skillnaderna i pension mellan den som arbetat helt och den som arbetat lite eller inte alls att bli ännu mindre. LO uppmanar därför regeringen att snarast initiera samtal i Pensionsgruppen om en sådan avgiftshöjning. I ett första steg kan en justering göras så att avsättningen verkligen blir de avsedda 18,5 procenten, istället för de 17,21 som avdraget för egenavgiften resulterar i. Men utöver det anser LO att det krävs ytterligare avgiftshöjningar på motsvarande 1,5 procent, så att den totala nivån blir 20 procent.

Om en sådan avgiftshöjning dessutom kombineras med införandet av en gas i inkomstpensionen, så skulle även dagens pensionärer kunna få del av det överskott som en sådan avgiftshöjning genererar. Det skulle alltså inte behöva ta 40 års intjänande med en högre avgift för att pensionen ska bli högre, vilket ofta framförs som ett argument mot att höja avgiften.

Synpunkter på förslagen

Garantipensionen

LO välkomnar höjningen av garantipensionen och införandet av ett kompletterande tillägg. Att förstärkningen av grundskyddet främst riktas mot allmän konsumtion och inte endast bostadskonsumtion är bra. Det skapar en bättre möjlighet för individen att själv kunna styra sin konsumtion. LO anser dock att det är problematiskt att förändringar av garantipensionen sker så ad hoc, exempelvis som nu när skillnaderna gentemot de som arbetar blir allt för uppenbara.

Ett sätt att lösa detta skulle vara att ändra indexeringen av garantipensionen så att den följsamhetsindexeras. Då får även garantipensionärerna ta del av inkomstutvecklingen i Sverige och risken att de "halkar efter" de med inkomstgrundande pension och de som arbetar minskar. Vi är medvetna om att det kan innebära att skillnaderna mellan att ha arbetat ett helt yrkesliv eller inte ha gjort det kan bli mindre. Lösningen är dock att pensionerna för de som arbetat behöver bli högre än vad de är idag, se ovan om avgiftshöjning, och inte att pensionerna för dem som behöver ta del av grundskyddet ska hållas nere.

LO avstyrker dock förslaget att tjänstepensionen ska påverka garantipensionens storlek. Sådana diskussioner fördes redan då pensionssystemet skulle införas och LO ansåg redan då att det var en dålig idé. Tjänstepensionen är en förmån som tjänats in genom att individen avstått lön under arbetslivet och ska inte samordnas med garantipensionen. Garantipensionen syftar till att ge generell välfärd till pensionärer med ingen eller låg inkomstgrundad pension och ska därför inte utformas som ett behovsprövat bidrag.

Val och uttag av tjänstepension kan göras på flera olika sätt som negativt påverkar samordningen och den vilja parterna har att tjänstepension ska tas ut livsvarigt. Om tjänstepensionen ska räknas in i underlaget för garantipension är risken stor att andel uttag av tjänstepension på få år kommer öka, eftersom den enskilde då kan räkna med högre garantipension efter ett par år.

Bruttosamordnade tjänstepensioner: De gamla pensionssystemen hos kommun och landsting, PA-KL och än äldre avtal, är s.k. bruttosamordnade pensioner. Vid pensionstillfället räknas en total pension, ålderspension, ut. Från den dras sedan den allmänna pensionen och det som är kvar blir tjänstepension. Det innebär att tjänstepensionens storlek är beroende av den allmänna pensionens storlek. Skulle även den allmänna pensionens storlek beräknas utifrån tjänstepensionens storlek blir det en form av dubbelsamordning som i praktiken skulle innebära ständiga omräkningar i systemen.

LO tillstyrker förslaget om att nivån på garantipensionen ska justeras utifrån uttagsålder. Det ger även grundskyddspensionärer en möjlighet att kunna få en högre pension om de skjuter upp sitt uttag. En sådan förändring skapar även möjlighet för den som kommer till Sverige i vuxen ålder, och därför inte hinner kvalificera sig för full garantipension (40 bosättningsår), att kunna höja garantipensionen genom arbete efter 65 år.

Bostadstillägget

LO tillstyrker förslaget om en höjning av bostadstillägget. Bostadskostnadstaket i bostadstillägget har, trots höjningen 1 januari 2018, halkat efter hyresutvecklingen. LO anser att utredningens förslag avseende ersättningsgraden vid olika hyresnivåer är väl avvägd för att uppnå syftet men förhindra att bostadstillägget blir kostnadsdrivande. LO anser dock att en indexering av taket i bostadstillägget bör övervägas, så att inte värdet av tillägget urholkas på sikt.

Äldreförsörjningsstödet

LO tillstyrker förslagen avseende äldreförsörjningsstödet.

Övriga synpunkter

I figur 5.7 på sidan 203 redovisas antalet personer i olika inkomstgrupper som, om förslagen genomförs, kommer att få förbättrad respektive försämrad ekonomisk standard. LO anser att det är problematiskt att ett antal personer med de allra lägsta inkomsterna beräknas få en totalt sett försämrad ekonomisk standard. För denna grupp innebär en minskning av pensionen med ett par hundralappar en betydande förlust och kan vara avgörande för om man har råd att betala nödvändiga utgifter. Vid en översyn av grundskyddet bör förslagen utformas så att de inte resulterar i att de med lägst inkomst får en inkomstsänkning. LO anser därför att detaljerna i förslagen, exempelvis

en höjning av kvoten för avräkning av reduceringsinkomsten, bör utformas på ett sådant sätt i det slutliga förslaget så att sådana effekter undviks.

Det är olyckligt att utredningen föreslår att sambobegreppet för garantipension och bostadstillägg fortsatt ska vara olika. Den enskilde pensionären har svårt att förstå varför man likställs med ogift i garantipensionshänseende men gift när det kommer till bostadstillägget. Det skapar en osäkerhet hos den enskilde.

Det skapar också en orättvisa mellan ogifta par där det ena paret har gemensamma barn och det andra paret saknar gemensamma barn. Stordriftsfördelarna i form av att kunna dela på kostnaderna är lika stora i bägge fallen. Den utredning om samboskap som skulle göras för garantipensionen kan återanvändas vid beräkningen av bostadstillägget så den administrativa bördan borde inte bli så stor.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Renée Andersson
Handläggare